

СВІТОГЛЯД –

ФІЛОСОФІЯ –

РЕЛІГІЯ:

Збірник наукових праць

Ερις ο Τρισκέλυτος

Випуск 15

УДК [140.8:21/29](082)

ББК 87:86-4я43

С24

Засновник: Сумський державний університет.

Ресстраційне свідоцтво КВ № 22560–12460ПР від 01.03.2017 (код за ЄДРПОУ 05408289).

Затверджено наказом МОН України від 21.11.2013 № 1609 як фахове видання.

Рекомендовано до друку Редакційною колегією Збірника наукових праць “Світогляд – Філософія – Релігія”, протокол № 5 від 24 січня 2020.

Редакційна колегія:

- І. П. Мозговий** – д-р філос. наук, проф. (головний редактор) (Україна);
А. О. Васюріна – канд. філос. наук, доц. (відповідальний секретар) (Україна);
А. М. Єрмоленко – д-р філос. наук, проф., чл.-кор. НАН (Україна);
А. М. Колодний – д-р філос. наук, проф. (Україна);
Є. О. Лебідь – д-р філос. наук, доц. (Україна);
О. Н. Саган – д-р філос. наук, проф. (Україна);
Л. О. Филипович – д-р філос. наук, проф. (Україна);
О. Ю. Щербина-Яковлева – д-р філос. наук, проф. (Україна);
П. Л. Яроцький – д-р філос. наук, проф. (Україна);
С. І. Побожій – канд. мистецтвознавства, доц. (Україна).
Greg Dawes – проф., кафедра філософії, University of Otago (Нова Зеландія);
Vladimir Drecalovsc – проф., кафедра філософії, University of Montenegro (Чорногорія);
Tomas Kačerauskas – проф., завідувач кафедри гуманітарних і соціальних наук, Vilnius Gediminas Technical University, (Литва);
Romuald Kolodzie – д-р мистецтвознавства, проф. (Польща);
Stefan Konstańczak – д-р хабілітат, проф. (Польща);
Gonzalo Munevar – проф., Lawrence Technological University (США);
Vesa Oittinen – проф., University of Helsinki (Фінляндія);
Seungbae Park – проф., Ulsan National Institute of Science and Technology (Республіка Корея);
Tom Rocmore – заслужений проф. Dequesne University (СШ), заслужений проф. кафедри гуманітарних наук, Peking University (Китай);
Renata Ziemińska – проф., Institute of Philosophy, University of Szczecin (Польща)

До 15-го випуску збірника (як 14-й випуск зараховується “випуск 13 ч. 2”) увійшли праці науковців, присвячені актуальним проблемам у галузі філософії, релігієзнавства, культурології та питанням, пов’язаним із процесом формування цілісного світогляду сучасної людини.

Розрахований на науковців, викладачів філософських дисциплін, аспірантів, студентів, які цікавляться проблемами розвитку гуманітарного знання.

УДК [140.8:21/29](082)

ББК 87:86-4я43

Адреса редакції: Сумський державний університет, 40000, м. Суми, вул. Римського-Корсакова, 2, тел.: (0542) 68–77–90, e-mail: philosophy@ifsk.sumdu.edu.ua; mozg_akadem@ukr.net

ЗМІСТ

Артюх В'ячеслав ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ ПРО "УКРАЇНСЬКУ ІДЕЮ" ТА "РУССКИЙ МИР"	5
Бевза Андрій, Козинцева Тетяна ІНВАРІАНТНІСТЬ НОНКОНФОРМІЗМУ У МУЗИЦІ ПОСТМОДЕРНУ	14
Васюріна Алла ДОСКОНАЛІСТЬ В РИТОРИЦІ	23
Гавриленко Вікторія УЯВЛЕННЯ ПРО ДОЛЮ У СВИТОГЛЯДІ УКРАЇНЦІВ XVII–XVIII СТОЛІТЬ	32
Жулінський Микола СУЧАСНЕ МИСТЕЦТВО: ЙОГО РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ В СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ43	
Зав'ялова Ольга, Стахевич Олександр СВИТОГЛЯДНІ РЕТРОСПЕКЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИКОЗНАВСТВА: ДО ПАМ'ЯТНИХ ДАТ 2019	52
Капран Оксана ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ КОЛЬОРКУ І ДИЗАЙН ОДЯГУ	60
Книш Інна ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У ПРОСТОРИ	67
Кохан Наталя, Садовський Олександр ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ТВОРУ ЛЕНД-АРТУ В ІНТЕР'ЄРИ ТА ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ	76
Лебідь Євген RES INTER VITAM ET MORTEM У КОНТЕКСТІ МІФУ, РИТУАЛУ Й ПОВСЯКДЕННОСТІ (НАЧЕРК ДО ОНТОЛОГІЇ РЕЧОВНОСТІ)	84
Мазуренко Володимир, Логвиненко Юлія ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА МИКОЛОЮ РУДЕНКОМ	100
Макогон Анатолій ЕСХАТОЛОГІЯ РАНЬОЇ СТОЇ	108
Мозговий Іван БУТТЯ БОГА В ПЛАТОНІЗМІ Й ХРИСТІЯНСТВІ	116
Николаенко Сергей ОСОБЕННОСТИ КОГНИТИВНОЙ МОДЕЛИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СТРЕССА	127
Побожій Сергій КАЧАНІВСЬКІ СТУДІЇ ТА ЇХ МІСЦЕ У ТВОРЧОСТІ ІЛЛІ РЕПІНА	137
Рассудіна Катерина КОЛИ ВМИРАЄ ОСОБА? У ПОШУКАХ КРИТЕРІЇВ СМЕРТІ	146

Синах Андрій	
EASTERN AND WESTERN WORLDVIEW PARADIGMES: THE HISTORICAL BACKGJUND AND CJNVERGENCE PERSPECTIVES	154
Хрипко Світлана, Колінько Марина, Яценко Ганна	
ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ СЕМАНТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ АНТРОПОНІМІКИ: ФЕНОМЕН ПРІЗВИЩ.....	162
Шило Александр	
НЕВЕДОМЫЙ ШЕДЕВР ИЛЬИ РЕПИНА.....	171
SUMMARY	180
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	181

УДК 82–1:141.144:113

Володимир МАЗУРЕНКО, Юлія ЛОГВИНЕНКО ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА ГОСПОДАРЮВАННЯ ЗА МИКОЛОЮ РУДЕНКОМ

У праці “Енергія прогресу” М. Руденко піддав критиці політекономію К. Маркса. Натомість письменник запропонував новий світогляд і звернув увагу на зміст “Економічної таблиці” Ф. Кене. Фізіократи стверджували, що абсолютна прибуткова вартість отримується виключно у процесі вироцунвання зернових.

Письменник запропонував новий погляд на джерело енергії цивілізаційного розвитку. Письменник-фізіократ бачив місію України на світовій арені як виробника сільгосппродукції, зокрема зернових. М. Руденко розробив модель економіки держави, яка ґрунтується на фізіократичному світогляді та правильному перерозподілові отриманої додаткової вартості. Розвідка М. Руденка розвиває ідеї С. Подолінського і В. Вернадського.

Ключові слова: абсолютна додаткова вартість, аграрний сектор економіки, Ф. Кене, К. Маркс, М. Руденко, фізіократи.

Постановка проблеми. У доробку М. Руденка органічно поєдналися таланти письменника, філософа та вченого, тому творчий спадок митця містить відповіді на ряд складних глобально-політичних та економічних проблем сучасності – від гуманітарних, економічних та соціально-політичних до формування місії України у світовому цивілізаційному розвитку.

Перспективи господарювання за законами фізичної економії для економіки України розкриваються після ґрунтовного вивчення підвалин, на яких письменник-фізіократ розвивав своє вчення.

Аналіз наукових публікацій з проблеми. Основна увага дослідників зосереджена на вивченні художньої спадщини митця (О. Бровко, Г. Віват, Т. Гажа, М. Кудрявцев, М. Слабошпицький, Л. Талалай та ін.), гіпотези архітектури Всесвіту (І. Власенко, (В. Шевчук), політичної діяльності М. Руденка (Н. Осипова, Є. Сверстюк).

Наукову та реформаторську діяльність школи фізіократів досліджують Л. Гринів, С. Дем’яненко, П. Несененко, В. Шевчук. І. Волошин розробив теоретичну модель закритої економіки на основі бачення М. Руденком енергії прогресу цивілізації.

Мета статті – розкрити внесок М. Руденка у розвиток української школи фізичної економії, довести унікальність філософсько-економічної системи господарювання українського письменника-фізіократа, запровадження якої у роботу аграрного сектору економіки України дозволить державі вийти на новий рівень розвитку.

Виклад основного матеріалу. Ім’я українського письменника М. Руденка тісно пов’язують із українською школою фізичної економії,

серед яскравих представників якої фігурують імена С. Подолинського та В. Вернадського. Дослідниця діяльності школи фізичної економії Л. Гринів стверджує, що авторство терміна “фізична економія” належить М. Руденкові [1, с. 88].

Початковим щаблем пізнання філософсько-економічної системи господарювання за М. Руденком є усвідомлення місця людини у Всесвіті, адже мета і сенс людського життя не можуть зводитися до обивательського існування та задоволення споживчих потреб. Людське буття у XXI столітті набуває космічного масштабу, тому людина повинна активно включитися в еволюційний процес духовного перетворення і мати планетарно-космічний світогляд. Сучасний цивілізаційний розвиток – це нагромадження протиріч, що утримують людство в межах міжнаціональної, міжетнічної боротьби, а часом і призводять до збройних конфліктів. Якщо не побороти глобальні проблеми сучасності, то вони можуть стати тим багажем, який людство понесе у найближчий Космос. Відтак, необхідно з'ясувати, хто є земна людина і чим є її щоденна праця та всі духовні надбання, котрими вона збагачує себе і Всесвіт.

У праці “Гносис і сучасність (Архітектура Всесвіту)” М. Руденко здійснив пошуки джерела енергії для життя і розвитку: “Енергія прогресу (абсолютна додаткова вартість) народжується не на Землі і навіть не на Сонці – через Галактичну Монаду вона приходить від Монади Світової, про яку інакше сказати не можна: Світова Монада – це Бог” [4, с. 630]. За М. Руденком, система світобудови виглядає наступним чином: Монада (Бог) як Ціле своїми вібраціями створює сфери і сама живе в них. Монада – це структурна одиниця світового життя. Найдрібніша Монада належить електрону, найбільша перебуває у центрі Всесвіту і є Богом. Усередині Монаді всюди панує рівномірно розлите Світло, в якому немає жодної темряви (так Іван Богослов визначав сутність Бога). Люди також Монади. Дослідження і розрахунки М. Руденка переконують, що життя та розвиток походять не просто від Сонця (Сонце світиться не своїм світлом – воно нагадує рефлектор, що спрямовує на Землю проміння (отже, й інформацію), а від Світової Монади.

Це дало підстави стверджувати, що абсолютна прибуткова вартість народжується у процесі фотосинтезу під впливом енергії Сонця. Земля для М. Руденка виступає єдиним природним джерелом багатства. Свої думки та розрахунки письменник-фізіократ виклав у науковій праці “Енергія прогресу” (1974 р.).

Критикуючи вчення А. Сміта і К. Маркса, М. Руденко зауважує: “Сміт і Марк не розвідали джерело додаткової вартості до кінця. Його ж слід бачити там, де народжується нова матерія, а разом із новою матерією – нова енергія. Це відбувається лише в процесі фотосинтезу – тобто на пшеничній ниві” [4, с. 383]. Більше ніде людство не може отримати стовідсоткового доходу. Із зазначеного напрошується висновок: основою продукування їжі як накопичувача сонячної енергії є фотосинтез. Письменник зазначає, що

енергія Сонця була відома людству задовго до відкриття закону збереження енергії для немеханічних процесів Юліуса Роберта фон Маєра.

Через злаки у процесі фотосинтезу людство отримує енергію для розвитку, покращує рівень свого життя. Ця енергія забезпечує необхідну і достатню умову для розвитку ноосфери. Сонячна енергія є джерелом збагачення родючого шару землі, який забезпечує людство “чистим продуктом”. Пізніше “чистий продукт” отримав назву додаткової вартості. І саме з цієї назви, переконаний М. Руденко, розпочалося ігнорування фізичної економії.

А. Сміт і К. Маркс вбачали субстанцію вартості в людській праці. Письменник переконував: “Далі з таким визначенням вартості й особливо додаткової вартості рухатися не можна – економічна неграмотність загрожує планетарним занепадом або навіть загибеллю цивілізації” [4, с. 483]. Праця не може бути субстанцією вартості – вона сама вимагає відповіді на запитання: де шукати субстанцію праці. Письменник вказував, що “субстанцію праці ми знаходимо в їжі, а їжа приходить з космосу через фотосинтез. Я сказав би навіть так: приходить від Світової Монади – тобто від Бога” [4, с. 75].

Позиція К. Маркса в тому, що робітники повинні силою зброї відстояти економіку від розбазарювання додаткової вартості капіталістами, є, на думку фізіократа М. Руденка, хибною. Така агресивна поведінка марксизму ґрунтувалася на визначенні А. Сміта, що “капітал створюється внаслідок привласнення певною категорією осіб продуктів виробництва, що були створені працею інших осіб (наймані робітники)” [6, с. 428]. У ідеалі визволений від важкої праці пролетаріат, об’єднавшись по всьому світові, створить багатомільйонні армії, яким завдання буде ставити Генеральна Рада (точніше, генерал Енгельс). Результат сьогодні вже відомий: розвинутий соціалізм під управлінням комуністичної партії закінчився розпадом найбільшої і найбагатшої за ресурсами держави у 1991 році.

М. Руденко доводив, що міжкласова боротьба неможлива. Є боротьба між пригнобленими і гнобителями, але вона лежить у сфері моралі. Це пояснюється тим, що і капіталіст, і працівники на всіх ланках виробництва й управління є єдиним промисловим комплексом. Кожен із них разом і окремо зацікавлений у ефективній роботі комплексу, що й виключає класову боротьбу.

Бажання відібрати у капіталістів підприємства на користь пролетарської держави знищує основу економіки держави – капітал: “Головне питання в тому, що невільно руйнувати капітал – тобто не можна переривати вільний обмін товарів, бо ж це є рух сонячної енергії, тотожний рухові крові в нашому організмі. Коли утворюються тромби – організм гине, бо порушується енергетичний обмін” [4, с. 292]. Капітал – це вільний перетік енергетичних ресурсів артеріями економіки держави і збій може призвести до економічних втрат, що неминує супроводжуватиметься зниженням рівня життя звичайних людей.

Необхідно зазначити, що в останні роки свого життя К. Маркс все частіше звертався до фізичної економії і насамперед він цікавився працями молодого українського вченого С. Подолинського. Карколомно вплинула на К. Маркса робота С. Подолинського “Праця людини і її відношення до розподілу енергії”, що була опублікована 1880 р. у ж. “Слово”. Відомо, що С. Подолинський надіслав К. Марксові свою роботу із заувагою, що писав “Працю...” під впливом “Капіталу”. С. Подолинський довів, що додаткова вартість надходить від природи, а не отримується із праці робітника: “Додаткова вартість є додаткова енергія Сонця, яку використовує суспільство для свого прогресу” [4, с. 228]. К. Маркс все ж визнав абсолютну прибуткову вартість як наслідок родючості землі на останній сторінці “Капіталу”.

Фізіократи стверджували, що абсолютна прибуткова вартість отримується виключно у процесі вирощування зернових. Одна зернина народжує повноцінний колос із 20–30 зерен. Безумовно, людська праця створює умови підвищення врожайності ниви, але процес зародження і визрівання хлібних колосків проходить під впливом сонячної променевої енергії. “Де ж у цьому разі, – підкреслює М. Руденко, – ми бачимо приріст від власних рук? Є лише зміна форми речей” [4, с. 218].

Розкривши хибність політекономії К. Маркса, М. Руденко пропонує нове світобачення і звертає увагу на зміст “Економічної таблиці” Ф. Кене. У історії економічних учень “Таблиця” Кене стала першою спробою макроекономічною моделлю, що фіксує і осмислює обов’язковість дотримання необхідних пропорцій у розподілі суспільного продукту в економіці. На думку М. Руденка, саме обіг енергетичних ресурсів відкриває шлях до розуміння того, звідки і завдяки чому створюється енергія прогресу людства. Фізичну економію письменник розглядає як альтернативу подолання

TABLEAU ECONOMIQUE.
Objet à considérer, 1° l'état actuel de l'économie; 2° l'état futur; 3° l'état idéal; 4° la répartition; 5° l'effet de la répartition; 6° l'état de l'économie; 7° l'état de la population; 8° l'état de l'agriculture; 9° l'état de l'industrie; 10° l'état de l'économie; 11° l'état de l'économie; 12° l'état de l'économie.

DEPENSES	DEPENSES DE LA MANÈGE	DEPENSES
Produits de l'agriculture	Produits de l'industrie	Produits de l'économie
10000	10000	10000
20000	20000	20000
30000	30000	30000
40000	40000	40000
50000	50000	50000
60000	60000	60000
70000	70000	70000
80000	80000	80000
90000	90000	90000
100000	100000	100000
110000	110000	110000
120000	120000	120000
130000	130000	130000
140000	140000	140000
150000	150000	150000

REPRODUCTION TOTALE... 100000 de produits de l'économie...
 de produits de l'économie... 100000 de produits de l'économie...
 de produits de l'économie... 100000 de produits de l'économie...

глобальних світових проблем: “Переді мною незвичайно важке завдання: “Економічну таблицю” Ф. Кене, яка майже забута через свою зовнішню “незначущість”, треба зробити зрозумілою першому-ліпшому освіченому

читачеві. Вона повинна сяяти в його очах так, як зимової ночі сяє чисте небо, всіяне зорями” [4, с. 260].

Визначним досягненням “Таблиці” Ф. Кене є визнання сільського працівника виробником абсолютного додаткового продукту і пояснення відтворених 1500 ліврів із урахуванням відсотків на первісні вклади хлібороба в 300 ліврів, які земля повертає. У “Таблиці” наочно пояснюється, звідки із 1500 відтворених ліврів отримуються 5 рівновеликих хлібин (частин). Ця прогресивна схема розподілу між класами прибуткової вартості, отриманої продуцентами (аграріями), є економічною основою життя людства.

Читач має можливість переконатися в об’єктивності письменника. Вкладені 600 ліврів, як показано в “Таблиці”, виробляють 600 ліврів, тобто кожна грошова одиниця дає прибуток в одну одиницю. Таким чином, у сільському господарстві працюють 1200 ліврів. Але необхідно зазначити, що з цієї суми рівно половина (600 ліврів) – це постійний капітал, без якого аграрій і суспільство не отримають ні грама збіжжя.

Основну відмінність між поглядами політичної і фізичної економії дослідник бачив у ролі сільського працівника: “Вдумаймося в основоположний висновок Ф. Кене, на якому будується його “Економічна таблиця”: тільки труд хлібороба є продуктивний, інші види праці – цілковито безплідні. Промисловість Кене вважає не тільки безплідною, а навіть усіх людей, що працюють на фабриках і заводах, називає безплідним класом. І капіталіст, і робітник нічого не створюють – вони творять уявні вартості...” [4, с. 263].

Руденкова модель розподілу енергії прогресу відображена у алегоричних 5 хлібинах Христових: селянська сім’я – перша хлібина, ковалева сім’я – друга хлібина, родини вїйта і упорядника – третя хлібина, домашні тварини – четверта і земля – п’ята хлібина. Письменник стверджує, що “цю економічну модель із рівня сільського легко підняти до рівня державного чи навіть світового. Тоді ми побачимо три економічні сфери: землеробство, промисловість, державу” [5, с. 417]. Він пояснює енергетичне співвідношення між зерном та соломою: “40 відсотків енергії зосереджено в соломі, а 60 відсотків – у зерні. Отже – 2 до 3” [82, с. 417].

Енергетичний обмін у земній економіці, на думку М. Руденка, глобально матиме такий вигляд:

Формула енергії прогресу				
солома (2/5)		зерно (3/5)		
земля	худоба	селянин	промисловіці	державна та логос

“Тут чітко видно, що в сільському господарстві завжди мають лишатися три хлібини – тобто три рівновеликі частини біологічної енергії, якою годується людство. ...Власне світовий порядок підтримується автоматично, якщо все збіжжя залишається у повній власності землеробів. Тільки тоді й виникають ринкові відносини – отже, виникає капітал”

[5, с. 417]. Письменник переконував, що енергію прогресу здатне виробляти тільки хліборобство.

Саме обіг енергетичних ресурсів, на думку М. Руденка, відкриває шлях до розуміння того, звідки і завдяки чому створюється енергія прогресу для земного людства: “Коли в хліборобстві маємо не тільки постійний капітал 2/5 річного продукту, але й відсотки на первісні вклади (1/5) – держава багатіє, народ живе в достатку, у всіх сферах суспільного життя спостерігається прогрес. Чому? Тому що існує капітал – тільки так він виникає, не інакше” [4, с. 309].

Прибічники політекономії вбачають отримання прибуткової вартості лише через оголений, відірваний від Природи труд, тоді як фізіократи вбачають прибуткову вартість через енергію, що надходить з Космосу через Сонце, гумусний шар чорнозему та фотосинтез. Разом діючи, ці складники утворюють синергетичний ефект і, як наслідок, отримується абсолютна прибуткова вартість. Ця вартість – жива частка матері-природи в житті земного суспільства.

Відсутність пшениці – найголовнішого носія енергії для людини, закінчується катастрофою. І хто, як не Україна, це знає. Таким чином, стають зрозумілими Руденкові намагання розкрити єдність людини і природи, суб’єктивність людського буття взагалі. Ні золото, ні дорожочінності нічого не коштують в очах голодної людини. Без хліба будь-яке виробництво неможливе, бо енергія, що витрачається робітниками, береться саме із хліба: “Якщо посуха ударить і на наступний рік, почнеться масовий голод. Кому тепер потрібні цвяхи? Їх не купують навіть для трун: ховають у спільні ями. Чи можна в цей час говорити про продукування додаткової вартості? А воно ж саме цей процес називається капіталом...” [4, с. 269].

Сучасна Україна має всі шанси стати успішною державою в питаннях агропромислового виробництва. Її землі, помірний клімат, поки що відсутнє біотехнологічне забруднення ланів роблять українські сільськогосподарські товари відносно чистими та натуральними. Ця умова сприяє тому, що товари українського аграрного комплексу можуть бути затребуваними не тільки в Європі, а й у всьому світі. Саме тому необхідно розвивати аграрний комплекс і таким чином створювати умови для стрімкого розвитку економіки. Родючість української землі – це головне джерело енергії прогресу, але й уміння виростити урожай, ефективно зберегти й уміло торгувати ним – це запорука економічного процвітання української держави і, насамкінець, умова переходу із стану об’єкта в стан суб’єкта геополітичних процесів. Письменник-фізіократ радив торгувати сировиною (зерном) не раз на рік, як це в основному робиться восени за низькими цінами, а щодня і, бажано, хлібопродуктами. Тоді хліб буде в ціні, а держава буде більш заможною.

Україна повинна вести таку державну земельну політику, у результаті якої українські чорноземи годуватимуть світ не тільки сьогодні, а й у майбутньому. М. Руденко закликає державу і аграріїв дбати про землю:

“Тому повернемося до нормального хліборобства, тобто до того хліборобства, яке базується на переконанні: земля (грунт, гумус) не тільки має вартість, але є єдиним продуцентом вартості. Разом з Сонцем, звичайно. Але Сонця ми не виснажимо – це понад наші сили! – а грунт повсюдно виснажується” [4, с. 274].

Суть патріотизму для письменника – зберегти і примножити основне багатство народу, адже кожного громадянина мусять турбувати питання безпеки. Тож на землі має працювати людина, яка її щиро любить. Саме в цьому і повинна полягати запорука успіху реформ аграрного сектору.

Сучасні високонаукові технології можуть замінити органічну їжу на продукти синтетичного походження (Концепція штучного м'яса виникла та почала популяризуватися завдяки Дж. Метені. У серпні 2013 року подібний продукт вперше показали широкій публіці). Однак, це тягне за собою додаткові грошові та енергетичні витрати: “Земна куля при цьому не збагачується енергією, що прибуває з Космосу (вона, власне, і є абсолютна рента!). Навпаки: відбувається посилене виснаження енергетичних джерел” [4, с. 275]. Фізіократи натомість пропонують збільшувати органічну речовину, що відповідає умовам абсолютної прибуткової вартості за рахунок енергії Космосу, Сонця.

Головним визначником вартості, тобто грошей, є результат успішної роботи продуцентів (працівників аграрного сектору економіки), яка, у свою чергу, залежить від родючості землі. Оскільки енергетичний ресурс суспільства визначається родючістю землі, то для всіх класів стає актуальним збереження та відродження орної землі, підвищення її родючості: “Але коли ми хоча б на кілька кілокалорій збагатимо землю, тоді можна сказати: ми створили багатство! І навпаки: коли заради промисловості і військової могутності ми виснажуємо землю, ми пропащі люди” [4, с. 297]. Досвід СРСР показав: якщо до землі ставитися як до безвартісного ресурсу, то найбільші витрати з державного бюджету припадатимуть на пошуки продуктів харчування.

Зерно – основний еталон вартості. Багатство для письменника-фізіократа є відносним: у середньому людина споживає однакову кількість їжі, незалежно від соціального положення: “Справжнім багатством є тільки їжа, яку він з'їдає. Та ще, можливо, бензин, що згорає в його авто. Але бензину і їжі він споживає не більше, ніж інші люди” [4, с. 298].

Сьогодні головним завданням аграріїв має бути збереження та відродження родючості земель, і від успішності виконання цього завдання буде залежати розвиток економіки держави. Це ставить перед політикумом, державниками за класифікацією Ф. Кене, проблему державної ваги: у чиїх руках перебуватимуть орні землі? Чи належатимуть вони люблячому селянинові, чи будуть передані крупним аграрним холдингам, чи будуть продані іноземним власникам? Закони повинні прийматися в інтересах українського народу. Боротьба має вестися за кожний клептик родючої землі – це має бути основним принципом життя продуцентів і державників.

Висновки. У “Економічних монологах” М. Руденко поставив за мету довести хибність марксистського вчення, що лежало в основі та визначало розвиток народів колишнього СРСР, і до цього часу відлунується в дискурсі незалежних держав, які постали після розпаду тоталітарного Союзу. М. Руденко передрікав, що настане час, коли хибний напрям розвитку держави, в основі економіки якої лежить марксистська ідеологія, призведе до краху. 1991 рік показав, що марксистський експеримент загальмував розвиток колишніх членів-учасниць СРСР на довгі 74 роки.

М. Руденко закликав дотримуватися порад і основних життєвих принципів фізичної економії: “... кожний житель земної кулі повинен вивчити “Таблицю” Ф. Кене: тільки вона може врятувати нашу цивілізацію від неминучої загибелі. Спорідненість між фізичною економією і релігією мені здається повною: вони рідні сестри” [4, с. 346].

Література

1. Гринів Л., Назаркевич О. Проблеми втілення ідей школи фізичної економії в аграрній сфері України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/1164/1/Organic_2014_88-93.pdf. (дата звернення: 10.12.2019).
2. Логвиненко Ю. В., Мазуренко В. О. Микола Руденко: феномен у світовій науці та українській літературі: монографія. – Суми: Вид-во СумДУ імені А. С. Макаренка, 2018. – 245 с.
3. Маркс К. Теории прибавочной стоимости (4-й том “Капитала”). – Часть I. – М.: Изд-во политической литературы, 1978. – XXVI, 476 с.
4. Руденко М. Д. Енергія прогресу. – К.: Журналіст України, 2008. – 716 с.
5. Руденко М. Найбільше диво – життя : Спогади. – К.: КЛІО, 2013. – 696 с.
6. Чубка О. М., Політило М. П. Еволюція категорії “капітал” в економічній думці // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2016. – С. 427–431.
Отримано 10.01.2020

Summary

Mazurenko Volodymyr, Logvinenko Julia. Philosophical and economic system of management according to Mykola Rudenko

The article deals with the work of Mykola Rudenko “The Energy of Progress”, in which the author strongly opposed K. Marx’s Political Economy. Instead, the writer proposes a new outlook and draws attention to the contents of F. Kene’s “Economic Table”. Physiocrats claimed that the absolute profit value is obtained exclusively in the process of cereals growing. M. Rudenko’s research develops the ideas of S. Podolynsky and V. Vernadsky.

The first step in understanding of philosophical and economic system of M. Rudenko is the realization of human’s place in the Universe, the definition of purpose and meaning of human’s life. The writer offered a new perspective of the energy source of civilizational development. The writer-physiocrat saw Ukraine’s mission on the world stage as a producer of agricultural products, including cereals. M. Rudenko developed a model of state economy based on physiocratic outlook and proper redistribution of gained added value, which is created exclusively in the agrarian sector of economy. Land for M. Rudenko is the only natural source of wealth. The development and financing of agrarian sector of economy can provide the state financially and make it a subject of world politics. Promoting the achievements of the Ukrainian School of Physical Economy will allow overcoming biggest part of today’s global problems.

Keywords: absolute added value, agrarian sector of economy, F. Kene, K. Marx, M. Rudenko, physiocrats.